

Focus op zaakschade door de bril van de advocaat

Mr. Johan Bally

Hof van Cassatie ,1° kamer, (voltallige zitting) 17 september 2020

“De persoon die door zijn fout schade aan een ander veroorzaakt, is verplicht deze schade te vergoeden. De benadeelde heeft in de regel recht op de integrale vergoeding van de geleden schade.”

“De persoon wiens zaak door een onrechtmatige daad is beschadigd, heeft recht op herstel van zijn vermogen door het herstel van de zaak in de staat waarin zij zich bevond voor die daad.”

In de regel heeft de benadeelde recht op het bedrag dat nodig is om de beschadigde zaak te laten herstellen, zonder dat dit bedrag verminderd mag worden wegens de vetustijd van de beschadigde zaak.”

Twee mogelijkheden

- De herstelling gebeurt met 'nieuwere onderdelen'
- De zaak is onherstelbaar of vernield.

Verdeelde rechtspraak bij rechtbanken en hoven.

Onderliggende feiten bij het cassatie-arrest

Bij naastliggende grondwerken stort een muur van de buur in.

- Een gerechtsdeskundige wordt aangesteld en begroot 2 waarden :
 - waarde voor ongeval : 103.602, 95 EUR (incl. B.T.W.)
 - Herstellingskost/ nieuwwaarde : 146.537,42 EUR (incl. B.T.W)
- Rb. Luik, afd. Hoei : 1 oktober 2015 : vetustijd in rekening
- Luik : 9 november 2017 : vetustijd in rekening

MIDDEL IN CASSATIE : integraliteitsprincipe

- Uit het verslag van de gerechtsdeskundige blijkt namelijk niet dat de muren wegens hun ouderdom geen stabiliteitsfunctie meer hadden of dat de instorting te wijten was aan de ouderdom van de muren (dus niet mede de oorzaak van de ontstane schade).
- Integraliteitsprincipe : diegene die door zijn schuld aan een ander schade berokkent, is verplicht deze schade integraal te vergoeden.

Probleem van de vetustijd

- Het integraliteitsprincipe geldt ook voor zaakschade, maar ...
 - Ofwel kostprijs om de zaak te herstellen
 - Ofwel in geval van vernieling of onmogelijk herstel: beperkt tot de vervangingswaarde om zich een soortgelijke zaak aan te schaffen.

Vraag:

Heeft de benadeelde recht op 'nieuwere onderdelen' of krijgt hij meer van de waarde van zijn zaak net voor het ongeval indien hij op dat moment zijn zaak zou verkocht hebben ?

“In de hem toegekende schadeloosstelling mag de schadelijder verlies, noch voordeel vinden “ (Cfr. Prof. Jan Ronse)

Fundamentele vraag :

- Legt het integraliteitsprincipe een aftrek wegens vetustijd op of sluit het dit uit ?

Realiteit :

- Een totaal verdeelde rechtspraak !

Argumenten om de vetustijd af te wijzen

1. Het gaat om een theoretische meerwaarde

Bijvoorbeeld :

- De herstelling van een beschadigde deur van een wagen
- De herstelling van een verkeerspaal

2. Er is geen tweedehandsmarkt

- Bijv. vangrails van een autostrade

Nederlandstalige sectie Hof van Cassatie

- Algemene verplichting tot vetustijd aftrek zowel voor contractuele als buitencontractuele aansprakelijkheid
- Arrest van 11 februari 2016 (contractuele schade) : totaal vernielde loods door een overslaande brand ingevolge dakdichtingswerken.
- Arrest van 5 oktober 2018 (buiten contractuele schade) : schade aan goederen behorend tot het openbaar domein door een verkeersongeval.

Kritiek op deze arresten

1° kritiek : Het integraliteitsprincipe en het daarin vervatte verrijkingsverbod verplicht niet noodzakelijk tot een vetustijd aftrek.

Is gebaseerd op het arrest van het Hof van Cassatie van 13 april 1988 waarin de BTW wordt toegekend aan de schadelijder zelfs al gaat hij niet over tot herstelling:

“De schadelijder moet instaat zijn, voor zover hij dit wenst, om de schade daadwerkelijk te herstellen zonder dat hij bijhorende kosten moet maken.”

Naar analogie met de vetustijd : indien de schadelijder moet herstellen met nieuwe onderdelen wordt hem de meerwaarde willens nillens opgedrongen en is deze meerwaarde niet zonder oorzaak.

Kritiek op deze arresten

2° kritiek : Het principe van het herstel in natura

- In het Belgisch rechtssysteem is er een voorkeur naar een herstel in natura boven het toekennen van een schadevergoeding
- Of met andere woorden : er is een primauteit van de concrete wedersamenstelling van het vermogen, dan een schadevergoeding met aftrek van vetustijd.

Wat zijn nu de concrete gevolgen van dit arrest van 17 september 2020 ?

- Schadelijder heeft recht op nieuwwaarde en dit in de meest algemene bewoordingen.
 - Dus geen onderscheid tussen roerend en onroerend
 - Geen onderscheid tussen contractueel en buitencontractueel
 - Al dan niet behorend tot het privé of het openbaar domein
- Stijging van de verzekeringspremies
- Voor zaken waarvoor er een uitgebreide tweedehandsmarkt bestaat verandert er wellicht niets

Uitzonderingen ? “in de regel”

Een botte toepassing zou tot aberrante uitkomsten leiden. Oplossing : bijzondere motivering van de rechter wanneer hij toch vetustijd in aanmerking neemt.

1° Bijzondere regeling of conventionele afwijking

- Art. 121 verzekeringswet inzake brand
- Consumentenrecht : kosteloze vervanging

2° onevenredigheid of rechtsmisbruik

- Problematiek van minwaarden of herstellingskost in aannemingen
- Duits voorbeeld : herstellingskost mag de 30% niet overstijgen boven de marktwaarde van het voertuig net voor het ongeval

Uitzonderingen ? “in de regel”

3° voordeeltorekening

- Soms kan de herstelling van de zaak een voordeel zijn voor de benadeelde :
- Bijv.: de herstelling van een elektriciteitscabine op een ogenblik dat de overheid al had beslist om nieuwe wegeninfrastructuur aan te leggen met inbegrip van het verwijderen van alle bestaande omringende infrastructuur en deze te vernieuwen.

4° Manifest gebrekkig onderhoud?

- Volgens de Franse doctrine en rechtspraak wel, maar het niet onderhouden is niet an sich onrechtmatig en is niet verzoenbaar met het beginsel van de vrije beschikking over een schadevergoeding.

Algemeen Besluit

- De schadelijder heeft in principe recht op vergoeding in nieuwwaarde, althans voor zover de vernielde of beschadigde zaak niet herstelbaar of vervangbaar is met andere (onderdelen van) zaken in een vergelijkbare (ouderdoms-) staat.
- De concrete invulling van de regel en van de uitzondering zal leiden tot genuanceerde oplossingen en verfijning van het schadevergoedingsrecht.
- De schadelijder zit in een betere positie dan de schadeverwekker